WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)
z dnia 2 maja 2006 r. *

W sprawie C-436/03

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 230 WE, wniesioną w dniu 14 października 2003 r.,

Parlament Europejski, początkowo reprezentowany przez J.L. Rufasa Quintana i E. Waldherr, a następnie przez E. Waldherr i R. Passosa, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca,

popierany przez

Komisję Wspólnot Europejskich, początkowo reprezentowaną przez C. Schmidt, a następnie przez J.F. Pasquiera działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

interwenient,

* Język postępowania: francuski.

przeciwko

Radzie Unii Europejskiej, reprezentowanej przez J.P. Jacqué'a i M.C. Giorgi Fort, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

popieranej przez

Królestwo Hiszpanii, reprezentowane przez E. Braquehaisa Conesa, działającego w charakterze pełnomocnika, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, reprezentowane przez R. Caudwell, działającą w charakterze pełnomocnika, oraz przez lorda P. Goldsmitha i N. Painesa, QC, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

interwenienci,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, P. Jann, C.W.A. Timmermans, A. Rosas i J. Makarczyk, prezesi izb, J.P. Puissochet (sprawozdawca), R. Schintgen, J. Klučka, U. Lõhmus, E. Levits i A. Ó Caoimh, sędziowie,

rzecznik generalny: C. Stix-Hackl,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 12 lipca 2005 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Parlament Europejski wnosi w skardze o stwierdzenie nieważności rozporządzenia Rady (WE) nr 1435/2003 z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie statutu spółdzielni europejskiej (SCE) (Dz.U. L 207, str. 1, zwanego dalej „zaskarżonym rozporządzeniem").

Ramy prawne

2 Zaskarżone rozporządzenie zostało wydane na podstawie art. 308 WE. Rozporządzenie to wprowadza jednolity statut znajdujący zastosowanie do spółdzielni europejskiej (SCE), w szczególności w celu wyeliminowania barier we współpracy transgranicznej spółek z uwzględnieniem specyfiki spółdzielni.

3 Otóż motyw drugi zaskarżonego rozporządzenia stanowi:

„Wprowadzenie rynku wewnętrznego oraz związana z tym poprawa sytuacji gospodarczej i społecznej w obrębie całej Wspólnoty pociąga za sobą nie tylko konieczność wyeliminowania barier handlowych, lecz również, konieczność reorganizacji struktur produkcji w wymiarze wspólnotowym. Do tego celu niezbędne jest, aby wszystkie rodzaje spółek, których działalność nie jest ograniczona do realizacji wyłącznie celów lokalnych miały możliwość planowania i przeprowadzania reorganizacji swojej działalności w skali Wspólnoty".

4 Zgodnie z motywami od jedenastego do czternastego:

„(11) Współpraca transgraniczna między spółdzielniami napotyka obecnie w ramach Wspólnoty na trudności natury prawnej i administracyjnej, które w ramach rynku bez granic powinny zostać wyeliminowane.

(12) Wprowadzenie dla spółdzielni europejskiej formy prawnej odwołującej się do wspólnych zasad, lecz równocześnie uwzględniającej jej szczególne cechy, powinno stworzyć warunki dla transgranicznej działalności na obszarze całej Wspólnoty bądź też jej części.

(13) Zasadniczym celem niniejszego rozporządzenia jest umożliwienie utworzenia SCE zarówno osobom fizycznym, zamieszkałym w różnych państwach

członkowskich, jak również osobom prawnym utworzonym na mocy przepisów prawnych różnych państw członkowskich. Pozwala ono również na utworzenie SCE w drodze połączenia się dwóch już istniejących spółdzielni lub w drodze przekształcenia krajowej spółdzielni w nową formę prawną, bez konieczności uprzedniej likwidacji, przy czym warunkiem jest tu posiadanie przez tę spółdzielnię siedziby statutowej i siedziby zarządu w jednym z państw członkowskich oraz posiadanie przez nią podmiotu zależnego lub zakładu w innym państwie członkowskim.

(14) Z uwagi na specyficzny wspólnotowy charakter SCE, przewidziana w niniejszym rozporządzeniu regulacja, dotycząca 'rzeczywistej siedziby SCE' nie narusza praw państw członkowskich, ani też nie ogranicza rozwiązań, jakie mogą być przyjęte w stosunku do innych wspólnotowych aktów z zakresu prawa spółek".

5 Zaskarżone rozporządzenie ustanawia w szczególności zasady dotyczące tworzenia SCE (art. 2), jak również jej kapitału minimalnego (art. 3) i statutu (art. 5). Zgodnie z art. 1 ust. 5 zaskarżonego rozporządzenia SCE ma osobowość prawną.

6 Zgodnie z art. 6 zaskarżonego rozporządzenia:

„Siedziba statutowa SCE musi znajdować się na terytorium Wspólnoty, w tym samym państwie członkowskim, co jej główny zarząd. Ponadto państwo członkowskie może nakładać na SCE zarejestrowaną na jego terytorium, obowiązek umiejscowienia głównego zarządu i siedziby statutowej w tej samej miejscowości."

7 Artykuł 7 zaskarżonego rozporządzenia reguluje przeniesienie siedziby statutowej SCE, które następuje bez utraty przez nią osobowości prawnej:

"1. Siedziba statutowa SCE może zostać przeniesiona do innego państwa członkowskiego zgodnie z ust. 2–16. Przeniesienie to nie wiąże się z likwidacją SCE ani z powstaniem nowej osoby prawnej".

8 Zgodnie z art. 8 ust. 1 zaskarżonego rozporządzenia:

„SCE podlega:

a) przepisom niniejszego rozporządzenia;

b) w przypadku gdy jest to wyraźnie przewidziane w niniejszym rozporządzeniu, postanowieniom swojego statutu;

c) w sprawach nieuregulowanych niniejszym rozporządzeniem lub, w przypadku gdy są one uregulowane jedynie częściowo, w zakresie nieobjętym niniejszym rozporządzeniem:

i) przepisom prawa wydanym przez państwa członkowskie na podstawie aktów wspólnotowych dotyczących konkretnie SCE;

ii) przepisom prawa państw członkowskich, które miałyby zastosowanie do spółdzielni, utworzonych zgodnie z prawem państwa członkowskiego, w którym SCE ma swoją statutową siedzibę;

iii) postanowieniom swojego statutu, na takich samych zasadach jak spółdzielnie utworzone zgodnie z prawem państwa członkowskiego, w którym SCE ma swoją statutową siedzibę".

9 W końcu zaskarżone rozporządzenie umożliwia transgraniczne połączenia SCE (art. 2 ust. 1 tiret czwarte oraz art. 19 i 34 zaskarżonego rozporządzenia).

Procedura prawodawcza prowadząca do wydania zaskarżonego rozporządzenia

10 Komisja Wspólnot Europejskich przedłożyła Radzie Unii Europejskiej wstępny projekt dotyczący SCE w dniu 6 marca 1992 r. (Dz.U. 1992, C 99, str. 14). Projekt ten został sporządzony na podstawie art. 100a traktatu WE (następnie, po zmianie, art. 95 WE).

11 W konsekwencji zmian wprowadzonych do traktatów przez traktaty z Maastricht i z Amsterdamu podstawę prawną tego projektu rozporządzenia dostosowano do art. 95 WE. Parlament potwierdził wybór tej podstawy prawnej w swojej opinii.

12 Dyskusje prowadzone w Radzie doprowadziły do zmiany tej podstawy prawnej: art. 95 WE został zastąpiony przez art. 308 WE. Ze względu na tę modyfikację Rada zdecydowała się na ponowną konsultację z Parlamentem.

13 W opinii z dnia 14 maja 2003 r. Parlament zażądał utrzymania art. 95 WE jako podstawy prawnej. Do tego stanowiska przychyliła się Komisja, ustosunkowując się do poprawek zaproponowanych przez Parlament.

14 W dniu 22 lipca 2003 r. Rada formalnie wydała zaskarżone rozporządzenie pozostawiając art. 308 WE jako podstawę prawną.

Żądania stron i przebieg postępowania przed Trybunałem

15 Parlament wnosi do Trybunału o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonego rozporządzenia;

— utrzymanie w mocy jego skutków do czasu wejścia w życie nowego rozporządzenia w tej dziedzinie, wydanego w rozsądnym terminie na właściwej podstawie prawnej;

— obciążenie Rady kosztami postępowania.

16 Rada wnosi do Trybunału o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie Parlamentu kosztami postępowania.

17 Postanowieniem Prezesa Trybunału z dnia 9 marca 2004 r. Komisja została dopuszczona do udziału w sprawie w charakterze interwenienta po stronie Parlamentu. Na mocy tego samego postanowienia Królestwo Hiszpanii i Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej zostały dopuszczone do udziału w sprawie w charakterze interwenientów po stronie Rady.

W przedmiocie skargi

Argumentacja stron

18 W uzasadnieniu skargi Parlament podnosi tylko jeden zarzut, dotyczący błędnego wyboru art. 308 WE jako podstawy prawnej zaskarżonego rozporządzenia. Zdaniem Parlamentu właściwą podstawę prawną stanowi art. 95 WE.

19 W tym kontekście Parlament przypomina, że różnice w prawie spółek państw członkowskich stanowią przeszkodę w działalności spółdzielni, w szczególności w odniesieniu do przeniesienia ich statutowej siedziby i połączeń transgranicznych.

20 Parlament uważa ponadto, że art. 95 WE w oczywisty sposób może stanowić podstawę prawną rozporządzenia. Wyjaśnia, że zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich może zostać przeprowadzone również w drodze uzupełnienia ustawodawstw krajowych przez stworzenie europejskiej formy prawnej. W przypadku SCE, zbliżenie ustawodawstw jest niezbędne dla tworzenia i zarządzania spółdzielniami transgranicznymi.

21 Parlament dodaje, że pojęcie „zbliżania" zawarte w art. 95 WE obejmuje nie tylko środki mające na celu wyeliminowanie przeszkód wynikających z braku zharmonizowania różnych krajowych porządków prawnych, lecz również środki służące przezwyciężeniu ograniczeń terytorialnych krajowych porządków prawnych w zakresie niezbędnym dla powstania i funkcjonowania rynku wewnętrznego.

22 W tym kontekście Parlament odpiera argument Rady, jakoby środek mający na celu zbliżanie ustawodawstw musiał koniecznie oznaczać zupełną albo częściową substytucję przepisów krajowych. Trybunał stwierdził już, że zbieżność ustawodawstw państw członkowskich, zamierzona w art. 95 WE, może zostać osiągnięta, nawet jeśli niektóre państwa członkowskie nie uregulowały ustawowo danej dziedziny (wyrok z dnia 9 października 2001 r. w sprawie C-377/98 Niderlandy przeciwko Parlamentowi i Radzie, Rec. str. I-7079, pkt 15).

23 Jego zdaniem to samo dotyczy twierdzenia Rady, jakoby warunkiem wstępnym zbliżania ustawodawstw było istnienie kompetencji państwa członkowskiego do ustanawiania przepisów prawnych w określonej dziedzinie, mających ten sam skutek co zbliżenie ustawodawstw. Zdaniem Parlamentu warunek ten nie może być wyprowadzany z art. 95 WE, szczególnie z tego względu, iż państwo członkowskie nie może samodzielnie osiągnąć rezultatu identycznego ze zbliżeniem ustawodawstw.

24 Parlament wskazuje również, że art. 308 WE nie stanowi właściwej podstawy prawnej dla wydania zaskarżonego rozporządzenia, ponieważ możliwość skorzystania z tego przepisu jest uzależniona w szczególności od istnienia przesłanki, aby traktat WE nie przewidywał żadnej szczególnej kompetencji do działania, służącej zrealizowaniu zamierzonego celu, co nie ma miejsca w niniejszym przypadku.

25 Zdaniem Parlamentu utworzenie spółdzielni europejskiej nie może być traktowane jak stworzenie nowej instytucji prawnej istniejącej obok krajowych instytucji prawnych, jak to ma miejsce w dziedzinie własności intelektualnej [zob. w szczególności rozporządzenie Rady (WE) nr 40/94 z dnia 20 grudnia 1993 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz.U. 1994 L 11, str. 1) i rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin (Dz.U. L 227, str. 1)]. Parlament podnosi również, że rozporządzenia te, wydane na podstawie art. 308 CE, powołały do życia wspólnotowe organy administracyjne, wyposażając je w osobowość prawną oraz autonomię finansową i administracyjną, co nie ma miejsca w przypadku zaskarżonego rozporządzenia.

26 W opinii Parlamentu spółdzielnia europejska nie jest nową formą spółki, istniejącą w oderwaniu od prawa państw członkowskich, gdyż zaskarżone rozporządzenie nie ustanawia wyczerpującego uregulowania w tej dziedzinie, lecz reguluje jedynie jej strukturę, systematycznie odwołując się do prawa właściwego, czyli przepisów państwa członkowskiego, w którym spółdzielnia ma swoją statutową siedzibę.

27 Komisja, mająca status interwenienta, broni tej samej tezy co Parlament. Komisja podnosi również, że pojęcie „harmonizacji", zawarte w art. 95 WE, należy rozumieć szeroko.

28 Zdaniem Komisji zaskarżone rozporządzenie ma na celu poprawę warunków tworzenia i funkcjonowania rynku wewnętrznego, przyczyniając się do eliminacji

przeszkód w swobodzie świadczenia usług poprzez ustanowienie europejskiej formy prawnej, która umożliwi spółdzielniom funkcjonowanie ponad granicami krajowymi. W niniejszej sprawie specyficzny wspólnotowy charakter statutu spółdzielni europejskiej uzupełnia różne krajowe statuty spółdzielni, mając na celu ułatwienie rozwoju ich działalności transgranicznej.

29 Rada twierdzi natomiast, że zaskarżone rozporządzenie ustanawia nową formę prawną, mającą wymiar europejski, obok spółdzielni prawa krajowego.

30 Rada dodaje, że sama tylko okoliczność, iż akt wspólnotowy ma na celu ustanowienie i funkcjonowanie rynku wewnętrznego, nie jest wystarczająca dla uzasadnienia użycia art. 95 WE jako koniecznej podstawy prawnej. Artykuł 14 WE precyzuje w jej kwestii, że art. 95 WE jest tylko jednym z przepisów służących urzeczywistnieniu rynku wewnętrznego.

31 Warunkiem wydania aktu na podstawie art. 95 WE jest, aby akt dokonywał zbliżenia ustawodawstw krajowych i miał na celu wyeliminowanie barier, gdyż różnorodność lub ograniczona terytorialnie moc obowiązywania uregulowań krajowych są sprzeczne z realizacją celów traktatu.

32 Rada podnosi, że środek harmonizujący musi koniecznie prowadzić do rezultatu, który mógłby zostać osiągnięty w drodze przyjęcia we wszystkich państwach członkowskich jednocześnie takiego samego uregulowania. Otóż w niniejszej sprawie żadne z państw członkowskich nie ma indywidualnie kompetencji do ustanowienia statutu takiego, jak wprowadzony zaskarżonym rozporządzeniem.

33 W związku z tym, jak również wobec braku innego stosownego przepisu, art. 308 WE jest jedynym przepisem, który mógł zostać użyty jako podstawa prawna zaskarżonego rozporządzenia.

34 Królestwo Hiszpanii oraz rząd Zjednoczonego Królestwa, mające status interwenientów, są również zdania, że spółdzielnia europejska stanowi nową formę prawną. W związku z tym zaskarżone rozporządzenie powinno zostać wydane na podstawie art. 308 WE.

Ocena Trybunału

35 Właściwa podstawa prawna, na której wydawany jest akt, powinna zostać określona w odniesieniu do jego treści i głównego celu, który akt ten realizuje (zob. w szczególności wyrok z dnia 17 marca 1993 r. w sprawie C-155/91 Komisja przeciwko Radzie, Rec. str. I-939, pkt 19–21, oraz ww. wyrok w sprawie Niderlandy przeciwko Parlamentowi i Radzie, pkt 27).

36 W tym zakresie powołanie art. 308 WE jako podstawy prawnej aktu jest uzasadnione jedynie wtedy, gdy żaden inny przepis traktatu nie przyznaje organom Wspólnoty kompetencji niezbędnej dla wydania takiego aktu (zob. wyroki z dnia 26 marca 1987 r. w sprawie 45/86 Komisja przeciwko Radzie, Rec. str. 1493, pkt 13, oraz z dnia 13 lipca 1995 r. w sprawie C-350/92 Hiszpania przeciwko Radzie, Rec. str. I-1985, pkt 26).

37 Ponadto Trybunał orzekł już, że Wspólnota może powołać się na art. 308 WE w celu stworzenia nowych praw ochronnych własności intelektualnej, które nakładają się na konstrukcje krajowe (zob. opinię 1/94 z dnia 15 listopada 1994 r., Rec. str. I-5267, pkt 59 oraz ww. wyroki w sprawie Hiszpania przeciwko Radzie, pkt 23 i 27, oraz

w sprawie Niderlandy przeciwko Parlamentowi i Radzie, pkt 24). Skorzystanie z art. 308 WE jako podstawy prawnej jest natomiast wykluczone, gdy dany akt wspólnotowy nie przewiduje utworzenia nowego prawa ochronnego na poziomie Wspólnoty, lecz jedynie harmonizuje istniejące w ustawodawstwie państw członkowskich przepisy dotyczące przyznawania i ochrony rzeczonego prawa (zob. ww. wyrok w sprawie Niderlandy przeciwko Parlamentowi i Radzie, pkt 25).

38 Artykuł 95 WE umożliwia prawodawcy wspólnotowemu wydanie przepisów, których celem jest poprawa warunków tworzenia i funkcjonowania rynku wewnętrznego, które to przepisy muszą mieć rzeczywiście na celu przyczynienie się do wyeliminowania przeszkód w wykonywaniu swobód ekonomicznych przewidzianych w traktacie, do których należy swoboda przedsiębiorczości [zob. w szczególności wyroki z dnia 5 października 2000 r. w sprawie C-376/98 Niemcy przeciwko Parlamentowi i Radzie, Rec. str. I-8419, pkt 83, 84 i 95, oraz z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie C-491/01 British American Tobacco (Investments) i Imperial Tobacco, Rec. str. I-11453, pkt 60].

39 Powolanie art. 95 WE jako podstawy prawnej jest możliwe również w celu zapobieżenia wystąpieniu barier dla handlu wynikających z niejednorodnego rozwoju uregulowań krajowych; pojawienie się tych barier musi jednakże być prawdopodobne i przedmiotowe środki muszą mieć na celu zapobieganie ich powstaniu [zob. podobnie ww. wyroki w sprawie Hiszpania przeciwko Radzie, pkt 35, w sprawie Niemcy przeciwko Parlamentowi i Radzie, pkt 86, w sprawie Niderlandy przeciwko Parlamentowi i Radzie, pkt 15, oraz w sprawie British American Tobacco (Investments) i Imperial Tobacco, pkt 61].

40 W niniejszej sprawie z treści i celu zaskarżonego rozporządzenia wynika jednoznacznie, że ma ono na celu utworzenie nowej formy prawnej istniejącej równolegle do krajowych form spółdzielni, jak wskazano na to w motywach dwunastym i czternastym zaskarżonego rozporządzenia, zgodnie z którymi spółdzielnię europejską należy uznać za europejską formę prawną spółdzielni, posiadającą specyficzny wspólnotowy charakter.

41 Otóż zgodnie z art. 8 ust. 1 lit. a) zaskarżonego rozporządzenia forma prawna spółdzielni europejskiej jest regulowana przede wszystkim przepisami tego rozporządzenia. Artykuł 8 ust. 1 lit. b) tego rozporządzenia przewiduje, że w przypadku gdy jest to wyraźnie przewidziane w tym rozporządzeniu, spółdzielnia europejska podlega również postanowieniom swojego statutu. Jedynie pomocniczo, w sprawach nieuregulowanych tym rozporządzeniem lub w przypadku gdy są one uregulowane jedynie częściowo, art. 8 ust. 1 lit. c) rozporządzenia przewiduje zastosowanie w zakresie nieobjętym tym rozporządzeniem w szczególności prawa państwa członkowskiego, na którego terytorium spółdzielnia europejska ma swoją statutową siedzibę.

42 Ponadto warunki tworzenia spółdzielni europejskiej, które zostały określone w art. 2 zaskarżonego rozporządzenia, są specyficzne dla tej formy prawnej. Również specyficzna dla spółdzielni europejskiej jest przewidziana w art. 7 zaskarżonego rozporządzenia możliwość przeniesienia siedziby statutowej z jednego państwa członkowskiego do innego, które to przeniesienie nie wiąże się z likwidacją spółdzielni ani z powstaniem nowej osoby prawnej.

43 W końcu, z przepisu art. 9 zaskarżonego rozporządzenia, zgodnie z którym spółdzielnię europejską traktuje się w każdym państwie członkowskim tak, jak spółdzielnię utworzoną zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego, w którym ma ona swoją statutową siedzibę, wynika, że forma spółdzielni europejskiej współistnieje z formami spółdzielni prawa krajowego.

44 W tej sytuacji nie można uznać, że zaskarżone rozporządzenie, które pozostawia bez zmian istniejące krajowe porządki prawne, ma na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich dotyczących spółdzielni, gdyż ma ono na celu stworzenie nowej formy spółdzielni, współistniejącej z formami krajowymi.

45 Na stwierdzenie to nie ma wpływu okoliczność, że zaskarżone rozporządzenie nie reguluje w wyczerpujący sposób zagadnień związanych ze spółdzielnią europejską i że w pewnych kwestiach odsyła do prawa państwa członkowskiego, na którego terytorium spółdzielnia europejska ma swoją statutową siedzibę; odesłanie to ma, jak wskazano powyżej, charakter pomocniczy.

46 Z powyższych rozważań wynika, że art. 95 WE nie może stanowić podstawy prawnej stosownej dla wydania zaskarżonego rozporządzenia, które zostało prawidłowo wydane na podstawie art. 308 WE.

47 Jedyny zarzut podniesiony w tej sprawie jest bezzasadny i w związku z tym skargę należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

48 Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Rada wniosła o obciążenie Parlamentu kosztami postępowania, a Parlament przegrał sprawę, należy obciążyć go kosztami postępowania. Na podstawie art. 69 § 4 tego regulaminu Królestwo Hiszpanii, Zjednoczone Królestwo i Komisja, interwenienci, ponoszą własne koszty.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

1) **Skarga zostaje oddalona.**

2) **Parlament Europejski zostaje obciążony kosztami postępowania.**

3) **Królestwo Hiszpanii, Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Komisja Wspólnot Europejskich ponoszą koszty własne.**

Podpisy